

**HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU**

OPINNÄYTETYÖ

Selvästi Hyvä Päivä

Toiminnallinen päihdekasvatusmalli yläkouluille

Elli Pyrrö

Kansalaistoiminnan- ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Arvioitavaksi jättämisaika 01/15

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Elli Pyrrö	Sivumäärä 27 + liitteet
Työn nimi Selvästi Hyvä Päivä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Heli Aalto + Tuija Mehtonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Otanmäen peruskoulu	
Tiivistelmä <p>Teen opinnäytetyön päihdekasvatuksesta. Kohteena minulla on tutkimuksessa Otanmäen koulun kahdeksannen ja yhdeksännen luokan nuoret. Opinnäytetyön teen projektin avulla eli projektin nimi on Selvästi Hyvä Päivä. Käyn pitämässä koululla toiminnallisia päiviä, joiden aiheena on tupakka, nuuska, alkoholi ja huumeet. Yhteistyössä minulla on koulupoliisi, joka pitää myös oman poliisi päivän koululla projektiin liittyen. Selvästi Hyvä Päivä- projekti tuottaa minulle materiaalin, jota tutkin ja analysoin. Tulokset auttavat minua ja muita nuorisotyöntekijöitä ja opettajia ymmärtämään nuorten suhtautumista päihteisiin uudella tavalla. Opinnäytetyöni käsittelee nuorten alkoholinkäyttöä ja päihteiden tuomia ongelmia. Nuorten alkoholin käytöllä ja on haitallisia seurauksia tulevaisuudelle. Projektissani teetin kyselyitä oppilaille ja kokosin niistä vastaukset yhteen. Nuorten tyttöjen tupakointi on huimassa kasvussa. Kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla tupakoi-mattomia tyttöjä on vain kaksi kun taas poikia on 19. Alkoholinkäyttö ja sen kokeilu on lisääntynyt tyttöjen keskuudessa kun taas pojilla alkoholinkäyttö tai kokeilut ovat vähentyneet.</p>	
Asiasanat nuoret, päihteet, alkoholi, tupakka, nuuska, yläkoulu ikäinen nuori	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Elli Pyrrö	Number of Pages 27 + extras
Title Selvästi hyvä Päivä	
Supervisor(s) Heli Aalto + Tuija Mehtonen	
Subscriber and/or Mentor Otanmaki junior high school	
Abstract <p>I make my thesis education of alcohol and drugs. The subject and group of my research are Otanmäki Junior High School students in 8th and 9th class. The project name is Clearly Good Day and it helps me to do thesis. I have few project days in school and those are like action days. Theme of these action days are alcohol, smokes, snuff and other drugs. I have cooperation with policeman of school and he has a one of action days. Clearly Good Day makes for me many information of material. Then I read and research of these papers and results. The results help me and other youth workers and teachers to understand of young people attitude to alcohol and other drugs in a new way. My research consider using alcohol in young people life, and problems what comes with alcohol. Using alcohol is very big problem with teenagers and might to be bad consequences for future. In my project I make queries to teenagers. Smoking of teenage girls is going high. 8th and 9th classes are only four girls who don't smoke and 19 boys are smoke free. Using or testing alcohol is growing up in the middle of teenagers girls but in the middle of guys same things are going down.</p>	
Keywords young people, drugs, alcohol, snuff, smokes, Junior High School	

SISÄLLYS

JOHDANTO

1 PÄIHTEISTÄ	6
2 PÄIHDEKASVATUS	7
2.1 Nuorisotyö päihdekasvatuskentällä	8
2.2 Selvästi Hyvä Päivä	9
2.3 Ohjaajan merkitys projektissa	10
3 MIKSI NUORI TUPAKOI?	11
3.1 Kyselyn 1 tuloksista	11
3.2 Selvästi Parempi Maailma	15
3.2 Kyselyn 2 tuloksista	
4. ALKOHOLIN KÄYTTÖ 8.LK NUOREN ELÄMÄSSÄ	19
4.1 Miksi nuori tarttuu pulloon?	19
4.2 Alkoholi 9. lk nuoren elämässä	
5. TOIMINNALLINEN PÄIHDEKASVATUSMALLI	
6. POHDINTA	
LÄHTEET	
LIITTEET	30

JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin Otanmäen yläkoulun kahdeksas - ja yhdeksäs luokkalaisten nuorten suhtautumista päihteisiin ja samalla selvitän millainen päihdekasvatus on tarpeellista yläkoulu ikäiselle nuorelle. Opinnäytetyön teen projektiluontoisena yhteistyössä koulupoliisin kanssa. Selvästi Hyvä Päivä – projektin tarkoituksena on tutkia nuorten suhtautumista päihteisiin ja miksi nuoret sortuvat helposti päihteiden vietäviksi? Samalla myös kehittää uuden näköistä päihdekasvatusmallia yläkoululle.

Teen nuorisotyötä nuorisotalolla ja olen yhteistyössä paikallisen koulun kanssa. Koen, että minulla on tämän projektin kautta annettavaa koululle ja opinnäytetyöni valmistuminen helpottaa opettajien ja muiden vanhempien ymmärrystä nuoria kohtaan.

Opinnäytetyöstä hyötyy Otanmäen peruskoulun opettajat, Vuolijoen ja Otanmäen alueella nuorisotyötä tekevät ihmiset ja myös vanhemmat.

Yleisellä ilmapiirillä on vaikutusta nuorten päihteiden käyttöön. Tavallinen mielenkuva on, että päihteet kuuluvat opiskelijoiden elämään joskus runsaallakin tavalla. Alkoholinkäyttö on kuulunut olennaisena osana niin vapaa- ajalle kuin muuhunkin toimintaan järjestöissä. (Mikkonen & Ruukonen 2007, 6).

Työni lähtökohta on se, että saadaan nuorille ajankohtaista tietoa päihteistä mielenkiintoisella tavalla. Näen työssäni päivittäin yhä nuorempien tupakoivan ja liikkuvan kaveriporukassa jossa on heitä paljon vanhempaa väkeä, jonka kautta tulee kokeilunhalu tupakkaan ja alkoholiin. Ennen kuin aloitin toiminnallisen päihdekasvatus projektin koululla, mietin miten saisin projektiin monipuolisuutta. Olin yhteydessä Yad ry:n toimijoihin ja koulupoliisiin. Tavoite ei ole saada jokaista nuorta raittiiksi ja lopettamaan tupakointia vaan tarkoituksena on saada nuori miettimään valintojaan uudestaan. Tuntien aikana minulla ei ollut valmiita vastauksia mihinkään kysymyksiin, vaan nuoret joutuvat itse keskustelemaan näkemyksistään asioihin.

1. PÄIHTEISTÄ

Yleisimmät päihteet Suomessa ovat alkoholi, tupakka, nuuska ja kannabis. Suomessa alkoholin myynti on kielletty alle 18 vuotta oleville henkilöille ja myös sen välittäminen on kiellettyä. Nuorella ihmisellä alkoholi on haitallista sisäelinten kehitykseen, kuten esimerkiksi maksaan. Nuoren ihmisen maksa ei pysty polttamaan alkoholia yhtä hyvin kuin aikuisen. (Dahl & Hirchovits, 2002.)

Huolestuttavaa on se, miten paljon nuoret naiset käyttävät alkoholia. Alkoholin käyttö on heillä runsaampaa, kuin samanikäisillä pojilla. 14 – vuotiaista tytöistä joka viides juo enemmän kuin kerran kuukaudessa. Alkoholisoituneiden naisten määrä on kasvamassa ja raittiiden naisten määrä vähenemässä. Ennen ryypyporukassa oli mukana ainakin yksi nainen, joka oli selvä ja piti porukasta huolta. Enää ei ole selvää naista porukassa, vaan nainenkin on yhtä humalassa kuin muut. Kontrollin säilyttäjää ei enää ole, joten tappeluiden ja rikosten tekeminen voi kasvaa. (Kujasalo, 2005, 19.)

Alkoholi vaikuttaa haitallisesti koko elimistöön ja aiheuttaa pitkällä käytöllä masennusoireita. Riippuvuus alkoholiin kehittyy jokaisella yksilöllisesti mutta alkoholin tuomat haitat tulevat nopeammin näkyviin. Iho alkaa mennä huonoksi, psyyke huononee ja paineensietokyky heikkenee. Runsaasti alkoholia käyttävillä masennuksen myötä tulee itsemurhia. Useimmissa kuolemissa alkoholilla on osuus asiaan. (Huttunen, Jussi, 2012.)

Tupakkalaki on olemassa ja sitä valvotaan paikallisesti mutta myös valtakunnallisesti. Siksi tupakkatuotteiden mainostamista ja sen myyntiä valvoo Valvira. Valviran apuna on myös poliisi, tulli ja työsuojeluviranomaiset. Kaupoissa eivät ole enää tupakkatuotteet esillä, vaan ne ovat peitetyinä. Tupakan myyntilupa on maksullinen, joka lisää myös valvontaa. (THL, 2012.)

Tupakka aiheuttaa myös nikotiiniriippuvuutta. Tästä syystä tupakoinnin lopettaminen voi olla hankalaa, koska aivot ja muu elimistö ovat tottuneet saamaan sen päivittäisen nikotiini annoksen. Nikotiiniriippuvuus oireet eivät ole hengenvaarallisia eikä niistä tule kramppeja tai kouristustiloja, kuten viinan tai huumeiden käyttäjillä tulee. (Nieminen, Raimo. 1999, 7.)

Kannabiskokeilut ovat yleisempiä tupakoivilla nuorilla, kuin niillä jotka elävät savutonta elämää. Kannabiksen käytön sanotaan rentouttavan ja tuottavan hy-

vän olon tunteen, näin ei kuitenkaan ole jokaisen osalta, vaan käytön vaikutukset ovat yksilöllisiä. Joillekin tulee rento ja hyvän olon tunne, kun taas toiselle tulee unihäiriötä ja kuolemanpelkoa. Joillakin käyttäjillä menee pitemmän aikaa ennen kuin haitalliset vaikutukset näkyvät. Pahimpana kannabiksen polttamisessa on se, että voi saada itselleen kannabis psykoosin, eli tilan jossa aivot ovat menneet toimintahäiriöön. Psykoosissa ihminen ei tiedosta että onko hän hereillä vai unessa, koska tajunnan taso on laskenut huomattavasti. Kannabiksen myynti, kasvattaminen, levittäminen ja hallussapito ovat kiellettyjä Suomessa ja niistä saa rangaistuksen. (Dahl & Hirschovits, 2002.)

Yleisin sekakäyttö nuorilla on lääkkeet ja alkoholi tai alkoholi ja kannabis. Sekäkäytössä ihmisen ruumiiseen joutuu paljon enemmän myrkkyjä, joten niistä tulee lääkemyrkytyskuolemia. Vuonna 1999 lääkemyrkytyskuolemista vain 12 prosentissa kuolleen elimistöstä löytyi ainoastaan yhtä lääkeainetta. (Dahl & Hirschovits, 2002.)

2. PÄIHDEKASVATUS

Päihdekasvatuksen perimmäisenä tarkoituksena on edistää ihmisen terveyttä ja hyvinvointia. Monet eri tekijät vaikuttavat siihen, miten terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin parantaminen onnistuu. Päihteiden ilmapiiri ja päihteetöntä toimintaa, siinä on hyvät lähtökohdat raittiiseen elämään. Ehkäisevällä päihdetyöllä on tarkoitus saada ihminen ajattelemaan täysin uudella tavalla päihteistä ja ehkäisevällä päihdetyöllä yritetään saada ihminen tajuamaan ja ymmärtämään päihteisiin liittyvistä riskeistä ja sen haitallisista ilmiöistä. Ennalta ehkäisevässä päihdetyössä vaikutetaan päihteitä koskeviin asenteisiin, tietoihin ja oikeuksiin. (Lappalainen - Lehto, Romu & Taskinen. 2007, 145.)

Nuorisotyössä ehkäisevä päihdetyö on sitä, että järjestetään lapsille ja nuorille päihteetöntä toimintaa. Tupakointi on kielletty nuorisotalon lähellä ja nuorisotalolla noudatamme nollatoleranssi sääntöä. Aina on kysymys siitä kuinka saada nuori käymään nuorisotalolla ja vähentämään tupakointia? Oikeaa vastausta kysymykseen ei ole, vaan se riippuu todella paljon ohjaajasta ja siitä millaisessa kontaktissa hän on nuoreen. Nuorille on helpompaa jutella kun ei ole paljon väkeä talolla ja heitä pystyy tukemaan ja auttamaan aivan eri tavalla.

Nuorten kanssa työskennellessä on hyvä muistaa pitkäjänteisyys ja se, että tulokset eivät tule nopeasti näkyviin. Nuori osallistuu ensin päihdekasvatus tilanteeseen, hän havaitsee ja omaksuu uusia asioita, jonka jälkeen kiinnostuminen asiaa kohtaan herää. Tämän jälkeen nuorella on tietoa itsellään asioista ja sen jälkeen hän käsittelee asioita yksin tai kavereidensa kanssa, jolloin muistamisprosessi päihdekasvatus tilanteeseen on juurtunut nuorelle. (Pylkkänen & Vuohelainen 2012, 55.)

2.1 NUORISOTYÖ PÄIHDEKASVATUSKENTÄLLÄ

Nuorisotyössä tärkeimmässä kenttätyössä ovat etsivät nuorisotyöntekijät. Etsivien nuorisotyöntekijöiden tärkeimpiä tehtäviä on tavata nuoria heidän ajanviettopaikoissaan vapaa- ajalla kuin myös koulumaailmassa ja internetissä. Näin ollen etsivä nuorisotyöntekijä saa ajankohtaista tietoa nuoren elämäntilanteesta ja sen eri vaiheista. Nuorella on myös mahdollisuus itse hakeutua etsivän nuorisotyöntekijän luokse. Aktiivisinta etsivänuorisotyö on niiden nuorten kohdalla, joilla on hankaluuksia hakeutua oma- aloitteisesti julkisten palveluiden tai koulutuksen piiriin. Etsivä nuorisotyö ei siis tarjoa palveluita vaan kaikki perustuu vapaaehtoisuuteen nuoren puolelta. (Aaltonen. 2011, 42.)

Nuorisotyö tekee ennaltaehkäisevä päihdetyötä yhteistyössä koulun, viranomaisten, vanhempien ja muun julkisen sektorin kanssa. Vaikuttavinta päihdekasvatustyötä on parhaimmillaan se, että eri tahoilta tulevat oman alan ammattilaiset tarjoavat tietoa ja uusia näkökulmia nuorille. Seurakunta, virkavalta, koti, koulu ja nuorisotoimi ovat kaikki tärkeässä roolissa nuoren kasvun tukemisessa. (Store, 2011, 159.)

Nuorisotalo on paikkana avoin jokaiselle nuorelle ikään, sukupuoleen tai etniseen taustaan katsomatta. Nuorisotalo tarjoaa nuorelle päihteettömän ilmapiirin erilaisten harrastusten ja vapaa- ajan vietto mahdollisuuksien äärellä. Nuorisotalolla on päihteettömyys selvänä sääntönä ja näin ollen nuorisotalotoiminta tukee nuoren elämää päihteettömään elämään. Puuttuminen nuoren päihteiden käyttöön käydään yksilötasolla tai pienissä ryhmissä. (Ukkonen, 2011, 140.)

Yhteistyö on merkittävä osuus päihdetyössä. Tämä on perusteltua siten, että se ei ole vain yhden sektorin työtä. Näin ollen koulu, nuorisotyö ja virkavalta (polii-

si, sosiaalityö ja kouluterveydenhuolto) voivat tehdä laaja-alaista ennaltaehkäisevää päihdetyötä nuorten ja lasten hyväksi. (Store 2013, 158-159.)

2.2 SELVÄSTI HYVÄ PÄIVÄ

Selvästi Hyvä Päivä on yläkoululle suunnittelemani päihdekasvatusmalli. Sen tarkoituksena on, että nuori pohtii itse omia valintojaan ja näkemyksiään päih-teisiin ja niiden vaikutusta ympäristöön. Toteutin projektin Otanmäen yläkoululla kahdeksannen ja yhdeksannen luokan oppilaiden kanssa. Oppilaita on kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla yhteensä 53. Ensin kävin esittelemässä ideani opinnäytetyöstä rehtorille ja kerroin projektista, jonka avulla toteutan opinnäytetyöni.

Jokaiselle tunnille olin valmistellut diaesitykset kyseisestä aiheesta eli alkoholista, tupakasta, nuuskasta ja huumeista. Pyysin yhteistyöhön koulupoliisi V. Hokkasta Kajaanin poliisilaitokselta. Mietimme työn tarkoitusta ja sitä millainen materiaali olisi hyvä nuorisolle, joka puhuttelisi ja pistäisi ajattelemaan. Yhteistyö Hokkasen kanssa rikastutti paljon ja projektin aikana sain uutta tietoa ja näkökulmia.

Selvästi Hyvä Päivä tunneilla painotin oppilaille, että keskustelut käydään luottamuksellisesti ja asiat, joita käsittelemme jäävät luokkahuoneeseen. Samoin kyselyt tehdään anonymisti.

Käytännössä kahdeksannen ja yhdeksannen luokan oppilaille pidettiin tupakka ja nuuska infot, alkoholivalistustunti ja poliisipäivät. Tunteja oli yhteensä 20 ja ne jaoteltiin luokittain tasaisesti. Kaksoistunnit oli varattu jokaista luokkaa kohden. Käytin power point esityksiä, videopätkiä sekä kysymyksiä tunnin aiheisiin liittyen. Pelasimme erilaisia pelejä ja leikkejä samalla oppien ja mieltien. Esimerkiksi tupakka ja nuuska tunneilla jaoin luokkalaiset ei tupakoiviin ja tupakoiviin ryhmiin. Keskellä luokkaa oli joki, jonka yli pääsi jos vastapuoli ei keksinyt perustelua omalle mielipiteelleen. Kysyttiin miksi pitäisi polttaa tupakkaa? Miksi tupakointi kuuluu nuoren elämään? Ja onko tupakoinnista yläkouluikäisen nuoren elämään mitään hyötyä?

Nuoret vastasivat anonymisti kyselyyn.

Poliisipäivän toteutti koulupoliisi V. Hokkanen Kajaanin poliisilaitokselta.

Poliisipäivän aiheena olivat päihteet nuorten elämässä ja rikollisuus. Katsoimme muun muassa videon jossa käsiteltiin liikenneonnettomuutta, lääkärin kertomusta aivoihin kohdistuneesta tärähdyksistä, sekä kontrollin pettämisestä alkoholin vaikutuksen alaisena. Myös tunnilla katsoimme diaesityksen nuorten tekemistä rikoksista ja niiden seurauksista.

2.3 OHJAAJAN MERKITYS PROJEKTISSA

Ohjaajalla on iso merkitys projektissa. Millainen ohjaaja olen? Itse koen, että olen ohjaajana rento ja nuoria ymmärtävä. Tavoitteena on aina puhua rennosti ja pienellä huumorilla, jotta saan nuoret kuuntelemaan. Ohjaajana kerron myös asioita, joita opettajat eivät ehkä osaa kertoa tai kenties ajattelevat ettei nuorten tarvitse kaikesta tietääkään. Ohjaajan on tiedettävä se, mistä puhuu ja oltava asiansa osaava, ettei tule tilannetta missä nuori tietäisi enemmän asiasta

Paljon puhutaan siitä, millainen ohjaajan pitäisi olla ja millainen ei pidä. Ohjaajan rooli määräytyy ryhmän koon ja iän mukaan. Ohjaajan on pystyttävä olemaan ohjaajan roolissa mutta myös toimia välillä ryhmän mukana innostavana osapuolena. Ryhmä ei innostu jos ohjaaja on flegmaattinen. Ohjaajan pitää antaa ryhmälle tilaa ja kuunnella. Ryhmässä on varmasti monta erilaista näkökulmaa ja ideaa, jotka voivat poiketa ohjaajan näkökulmasta jollain tavalla. Ohjaajan on pidettävä ryhmä koossa. Hyvä ohjaaja jaksaa antaa ryhmälleen aikaa ja kuunnella heitä. Ohjaajan on vastattava ryhmän tarpeisiin sen vaatimalla tavalla. Hyvä ohjaaja kuuntelee ja auttaa ryhmäänsä. (Karhu, 2001.)

Hyvän ohjaajan on tunnettava myös työnsä tärkeys ja vastuu siitä mitä hän tekee. Hyvä ohjaaja saa luottamuksen ryhmältään ja näin ollen työnteko on helpompaa. Ohjaaja on asiansa tunteva oman alan ammattilainen, joka haluaa jatkuvasti kehittyä työssään, sekä tietojen että taitojen osalta. Ohjaajan on omattava hyvät vuorovaikutustaidot ja tultava toimeen erilaisten ihmisten kanssa. Ohjaajan työssä on tärkeää tuntea myös erilaisia kulttuureita, että osaa omassa työssään ottaa huomioon eri taustoista olevia ihmisiä ja heidän tarpeitaan. Ohjaajan on oltava myös aktivoijana ryhmälleen ja innostettava heitä eteenpäin esimerkiksi erilaisissa projekteissa tai muunlaisessa toiminnassa. (Karhu. 2001.)

Motivoijan rooli vaatii ohjaajalta myös omaa kiinnostusta asiaan josta ryhmälle tiedottaa, koska jos ohjaaja ei itse ole perillä aiheesta tai hänellä ei ole riittävästi kiinnostusta aiheeseen niin se peilautuu heti ryhmään. Innostava motivoija ohjaaja saa ryhmänkin mukaansa ja ryhmällä riittää energiaa toimia. (Karhu. 2001.)

Esimerkiksi nuorisotalolla ei varmasti käy nuoria jos siellä ohjaaja on aina pois-
saoleva eikä ollenkaan kiinnostunut työstään. Sen sijaan talolla käy väkeä, kun ohjaaja jaksaa panostaa toimintaan, että nuorilla on mielenkiintoista tekemistä ja sinne on aina hyvä tulla.

Ohjaajan on osattava myös suunnitella toimintaa siten, että se sopii kyseiselle ikäryhmälle. Ohjaajan on oltava myös puheeltaan selkeä ja annettava tarpeeksi selkokieliset ja yksinkertaiset ohjeet ryhmälleen, jolloin ei tule ristiriitoja tai tilanteita missä informaatio ei ole kulkenut perille asti. Ohjaajan on oltava avustajana ryhmälleen ja autettava heitä ongelmissaan tai pulmatilanteissaan. (Karhu, 2011.)

3. MIKSI NUORI TUPAKOI

3.1 Kyselyn 1 tuloksista

Selvästi Hyvä Päivä- kysely käynnistyi 24 kahdeksaluokkalaisten kanssa, luokalla on 17 poikaa ja 7 tyttöä.

Kyselyn tulokset kertovat selkeästi, että kahdeksaluokkalaisten savuttomia poikia on tyttöjä enemmän. Luokassa on savuttomia tyttöjä kaksi ja 10 poikaa, vakituisia polttajia on kaksi tyttöä ja kaksi poikaa ja satunnaisia polttajia kolme tyttöä ja neljä poikaa. Vakituksella tupakoinnilla tarkoitetaan tässä useasti päivässä tapahtuvaa tupakointia, satunnaisella tupakoinnilla tarkoitetaan, että nuori tupakoi silloin tällöin ei joka päivä eikä edes joka viikko. Nuuskaa käytti yksi poika. Yksi tyttö kertoi, että haluaisi lopettaa tupakan polton. Pojat, jotka eivät polta vastasivat kyselyissä ja keskusteluissa selkeästi etteivät koe tarvetta tupakoida. Pojilla oli selkeä päihteen harrastus, joka vie aikaa niin paljon, ettei tupakoinnille ollut tarvetta. Autojen korjaus, mopon korjaaminen ja kelkkailu kuuluivat tupakoimattomien poikien elämään.

Keskusteluissa ja kyselyissä yleisimpänä syynä tupakoinnin aloittamiseen molemmat sukupuolet kertoivat syyksi kavereiden painostuksen. Ulkopuoliseksi jäämisen pelko on yläkouluikäiselle nuorelle vakava paikka. Tupakoinnilla haetaan hyväksyntää ja pääsyä kaveriporukkaan, ettei tule kiusatuksi tai syrjityksi koulussa. Näyttämisenhalu nuorten keskuudessa on isossa roolissa tupakoinnin aloittamisessa. Tupakointi ei kaikkien nuorten mielestä tapahdu omasta tahdosta, vaan siihen vaikuttavat kaveripiiri ja heidän suhtautumisensa. Jos perheessä tai kotona tupakoidaan, niin kyselyn mukaan kynnyksellä aloittaa tupakointi on matalampi. Toiminnallisessa päivässä tupakoimattomat pojat kertoivat että, jos kaveri tupakoi paljon, niin tupakoivan kaverin kanssa ei voi viettää enää samalla tavoin aikaa kuin tupakoimattomien. Luokka muun muassa jaettiin kahtia, toiselle puolen menivät tupakoitsijat ja toiselle puolen luokkaa tupakoimattomat nuoret. Tupakoivien nuorten piti kertoa eri syitä tupakoinnin aloittamiseen ja sen hyötyihin kun taas tupakoimattomien piti puolustaa savutonta elämää ja kertoa, miksi savuton elämä voittaa? Tulokset olivat kummallakin kahdeksannella luokalla selkeät, tupakoimattomat nuoret voittivat. Nuoret huomasivat, kuinka vaikeaa on keksiä syitä tupakoinnin aloittamiseen ja vielä perustella niitä järkevällä tavalla. Tupakoimattomat nuoret pystyivät kertomaan monta syytä miksi ei pidä polttaa tupakkaa ja pystyivät perustelemaan niitä järkevällä tavalla, jotka perustuivat faktoihin, ei kuulopuheisiin.

Kyselyn mukaan yleisimmät syyt tupakoinnin aloittamiseen ovat kavereiden painostus ja ulkopuoliseksi jäämisen pelko. Kyselyn mukaan nuorilla on kokeilunhalua mutta myös pelko kavereiden menettämisestä.

Onko nuoren elämä yläkoulussa jatkuvaa painostuksen alaisena oloa, koska päihteet tulevat jollain tavoin näkyviin yläkouluikäisen elämässä? Harva nuori kieltäytyy kokonaan päihteistä loppuelämäksi mutta oli positiivista huomata kahdeksannen luokan poikien tupakoimattomien määrä. Vaikka nuoret osaavat vastata tupakoinnin aiheuttamiin haittoihin ja sairauksiin, niin tupakoivat kahdeksaslukkalaiset ovat välinpitämättömiä kyseisissä asioissa. Tytöt mainitsivat tupakoinnin haitoista yleisimpänä muun muassa syövän, keuhkosairaudet ja kunnan heikkenemisen kun taas pojilla oli yleisimpänä vastauksena olivat terveyshaitat (hedelmällisyys, impotentti, sydänsairaudet), keuhkojen mustuminen tervan takia ja kunnan heikkeneminen.

Kyselyn mukaan poikien vastauksissa oli huomattavasti nostettu esiin hedelmällisyyden heikkeneminen. Pojilla oli tyttöjä enemmän tietämystä tupakoinnin aiheuttamista haitoista ja sairauksista. Keskusteluissa kävi ilmi, ettei tytöillä ollut oikein kiinnostusta asiaan, että aiheuttaako tupakka terveydelle haitallisia asioita vai ei? Poikia taas kiinnosti kuinka nopeasti kunto heikkenee ja että kuinka nopeasti hampaat menevät huonoon kuntoon.

Suusyöpä aiheutti huolta. Moni ei ollut tietoinen että myös tupakka aiheuttaa sitä eikä vain nuuska. Moni tupakoiva nuori, sekä tytöistä että pojista miettivät haluavatko elää terveellisen elämän ilman kipuja vai ovatko valmiita ottamaan riskin mitä tupakointi aiheuttaa omaan kehoon? Onko tietokone pelastus nuorelle tupakointiin? Varmaan joissain tapauksissa on. Pojat, jotka eivät tupakoi kertoivat pelaavansa paljon tietokoneella tai muulla pelikonsolilla kavereidensa kanssa viikonloppuisin ja vapaa- aikanaan. Pojat kertoivat, että ei ole aikaa polttaa kun on hyvä peli menossa ja pelit yleensä kestävät monta tuntia. Vaikka tupakoimattomat pojat viettävätkin aikaa paljon peliensä kanssa, sillä ei ole yhteyttä huonoon kuntoon millään tavalla vaan pojat liikkuvat myös omalla ajallaan eri tavoin.

Kyselyn mukaan kahdeksannen luokan tupakoimattomien tyttöjen mielestä yleisimmät syyt tupakoimattomuuteen ovat, etteivät he halua terveydellisiä haittoja ja eivätkä halua haista pahalle. Tytöt eivät koe tarvitsevänsä tupakkaa ja heitä ei yksinkertaisesti kiinnosta tupakointi. Pojilla syyt tupakoimattomuuteen ovat samanlaisia kuin tytöillä. Pojilla vastauksessa oli korostettu että, he ovat nähneet lähipiirissään tupakoinnin aiheuttamia haittoja ja eivät halua niitä itselleen.

Kyselyn mukaan kahdeksannen luokan tytöt ja pojat, jotka tupakoivat kertoivat, että heidän vanhempansa tietävät tupakoinnista. Yksi tyttö ei ollut aivan varma ja kokee sen arkana asiana. Kahdeksannen luokan tupakoivat pojat kuitenkin oma aloitteisesti ryhtyivät keskustelemaan siitä, miten vanhemmat suhtautuivat kun saivat tietää tupakoinnista. Kaikkien vanhemmat olivat suhtautuneet negatiivisesti ja kieltäneet nuorta polttamasta. Nuori kuitenkin sanoi, etteivät vanhemmat pysty kokonaan lopettamaan nuoren tupakointia vaan, vain ainoastaan rajoittamaan sitä.

Puhuimme tunnilla siitä, että tupakoivilla ihmisillä on heikompi mahdollisuus saada lapsia kuin niillä, jotka ovat savuttomia. Keskenmenon riski kasvaa ja se,

että vasta syntynyt lapsi saisi vieroitusoireita nikotiinista, laittoivat nuoret miettimään valintojaan tulevaisuudelle. Nuoria puhututti myös se, millainen isä tai äiti he haluavat olla tulevaisuudessa ja minkälaista esimerkkiä näyttää lapselleen. Kukaan nuorista ei ollut sitä mieltä, että heidän omat vanhempansa olisivat olleet huono esimerkki heille, vaan päinvastoin. Osa ottaa mallia vanhemmistaan ja heidän tavasta käyttää tupakkaa tai nuuskaa mutta osalle se opettaa varottavasti ja nuori on käyttämättä tupakkatuotteita.

Nuoret kertoivat itse, että jos kaveriporukassa joku haluaa lopettaa tupakoinnin, niin hän ei ole enää samanarvoinen ja samanlainen kaveri kuin ennen. Tämä kertoo todella paljon siitä, että varmasti moni nuori tahtoo vain kokeilla tupakointia mutta painostus on liian kova lopettaa ja sanoa ei. Kysyin nuorilta, ovatko he miettineet millaisen mallin antavat nuoremmille? Tupakoivat nuoret sanoivat, että ovat kyllä tietoisia asiasta mutta eivät koe, että alakouluikäinen katsoisi juuri heistä mallia. Alakouluikäinen ei voi tietää onko yläkouluikäinen hänelle hyvä vai huono esimerkki, koska voi olla, ettei kukaan kerro sitä hänelle. Alakouluikäinen katsoo esimerkiksi yläkouluikäisen tupakointia ja koska sitä tekee niin moni niin alakouluikäinen voi kokea sen hyväksi asiaksi eikä ollenkaan haitalliseksi. Tätä eivät kahdeksannen luokan oppilaat osanneet ottaa huomioon. Kyselyn mukaan tupakoimattomilla nuorilla oli selkeämpi käsitys tulevaisuuden suunnitelmista kuin tupakoivilla. Tähän ei keskusteluissa löytynyt syytä. Tupakoimattomat nuoret kertoivat mille alalle mahdollisesti haluaisivat opiskella tai mitä töitä mahdollisesti tehdä kun taas tupakoivalla nuorella oli suunnitelmat auki tai vastaus oli se, ettei aiota tehdä mitään vaan olla työttömiä.

3.2 SELVÄSTI PAREMPI MAAILMA

Keskustelimme nuorten kanssa aiheesta millainen on Selvästi Parempi Maailma. Nuoret jaettiin pieniin ryhmiin, joissa he saivat kehitellä itsellensä oman maailman, luoda sinne säännöt, säätää lait ja kertoa lopuksi miten maailma toimii. Nuoret huomasivat hankaluuden lakien ja sääntöjen tekemisessä, sillä ne ovat usein ristiriidassa keskenään. Näillä nuorilla ei ole kahdeksannella luokalla käsitystä miten maailma toimii ja mistä raha tulee. Miksi pitää tehdä töitä ja

maksaa veroja? Ja millä tavoin diktatuuri, kuningaskunta ja demokratia eroavat toisistaan. Nuorten kokemuksen mukaan ikäraajat alkoholin ja tupakoinnin osalta olisivat edelleen 18 vuotta, koska nuorten mielestä alaikäisille ei kuulu tupakkatuotteet vaan he haluaisivat maailman, jossa tupakkaa ei olisi ollenkaan.

Toiminnallisen päivän osana keskustelimme median vaikuttamisesta päihteisiin. Heti nousi pinnalle nuuskaaminen, joka on yleistä jääkiekkopiireissä. Nuuskan myynti on kielletty Suomessa vuodesta 1992 lähtien mutta sitä saa tuoda omaan käyttöön rajan yli. (THL, Nuuska, 2013). Nuoret kritisoivat sitä, että jos se on kiellettyä niin miksi sitä sitten julkisesti käytetään? Nuuskan haittapuolista ei kahdeksannen luokan oppilaiden mukaan kerrota tarpeeksi tai kerrontatapa ei ole ollut heidän mielestään mieleenpainuvaa.

Osana toiminnallista päivää keskustelimme kahdeksannen luokan oppilaiden kanssa asioista, jotka kuuluvat 15 vuotiaan ja 18- vuotiaan elämään. 15 vuotiaan elämään heidän mielestään kuuluu kaverit, koska ilman heitä olisi hankala olla ja elää. Kyselyn mukaan nuoret kokivat että kaverit antavat turvaa ja kuuntelevat. Perheen merkitystä arvostivat kaikki. Myös sitä, että kotona on ruokaa ja pyykit pestään ja joissakin tilanteissa myös vanhemmat siivoavat ja kustantavat elämisen. Ihmissuhteiden muodostus teini-ikäisenä on heidän mielestään tärkeää ja oppii tuntemaan ja tietämään itse mistä pitää ja mistä ei pidä. Vuorovaikutustaitoihin liittyen ihmissuhteet nousivat pinnalle keskusteluissa. Moni nuori, varsinkin naispuolinen, mainitsi että usein moni ihminen ärsyttää tai tuntuu hankalalta mutta silti kyseisen henkilön kanssa on tultava toimeen.

Kyselyn mukaan 14 vuotta oleva nuori mainitsi murrosiän ja sen myötä riitaa vanhempien kanssa. Murrosiässä on heidän mielestään vaikea sietää ja ymmärtää vanhempien asettamia rajoja, kuten esimerkiksi kotiintuloaikoja. Tupakoimattomista pojista moni osasi hyvin perustella ja kertoa miksi rajoja on hyvä asettaa nuorelle. Kyselyn mukaan tupakoimattomat nuoret eivät kokeneet, että kotiintuloajat tai muut vanhempien asettamat rajat haittaisivat heidän elämää millään tavalla. Toisin oli tupakoivilla nuorilla. He eivät kuulemma noudata kotona annettuja ohjeita ja sääntöjä vaan ovat usein riidoissa vanhempiensa kanssa. Kun kotona ei nuoren tupakointia hyväksytä, niin nuoren on päästävä kotipiiristään muualle tupakoimaan. Tupakoimattomien mielipide oli, että jos kotona ei

saa tupakoida ja pitää lähteä pois kotoa tupakoimaan, niin eikö olisi helpompaa lopettaa kuin tehdä asioista jatkuvasti hankalampia kuin ne ovat?

Toiminnallisen päivän tunneilla mietittiin ja pohdittiin tärkeitä asioita nuoren elämässä ja niiden merkityksiä. Pojat mainitsivat tärkeänä mopokortin. Tyttöillä ei ollut aikomusta hankkia kyseistä korttia. Harrastukset mainittiin tärkeäksi kuten esimerkiksi pelikonsolien pelaaminen, kalastus, rallin ajaminen, kelkkailu ja liikunta. Koulua moni piti tärkeänä asiana, suurin osa kahdeksannen luokan oppilaista ymmärtää sen, että pitää käydä peruskoulu, jotta voi saada paikan toisen asteen oppilaitoksesta. Kyselyn mukaan kahdeksannen luokan oppilaista osa mainitsi päihteiden kuuluvan osana murrosikään ja siinä samalla tulee rajojen kokeilua. Tupakoimattomat nuoret eivät olleet samaa mieltä asiasta, vaikka sanoivat, että nuorena tulee kokeiltua mutta yleistäminen on väärin. Koska jokainen ei kokeile alkoholia nuorena murrosiässä vaan voi aivan hyvin elää ilman päihteitä koko loppu elämänsä. Jokainen nuori kuitenkin mainitsi hyväksynnän hakemisen isona asiana. Olipa se tapa tupakointi, kiusaaminen tai kiroilu. Toiminnallisen päivän tunneilla kahdeksannen luokan kanssa keskustelimme eroista 15 vuotiaan ja 18 vuotiaan elämässä. Kyselyssä kävi ilmi, että nuoret kokevat oikean ja virallisen vastuun alkavan vasta täysi-ikäisenä. Nämä ajatukset pohjautuivat siihen, että täysi-ikäisenä perustetaan perhe, hankitaan oma asunto ja ajokortti. Nuoret eivät huomanneet, että vastuuta voi ottaa myös alaikäisenä ennen täysi-ikäisyyttä. Alaikäisenä nuoret pystyvät vaikuttamaan asioihinsa esimerkiksi koulun oppilaskunnassa.

3.3 Kyselyn 2 tuloksista

Yhdeksännen luokan osalta tupakka- ja nuuskakeskustelu oli paljon rikkaampaa ja monipuolisempaa. On selkeästi huomattava ero kahdeksannen ja yhdeksännen luokan väleillä. Yhdeksännellä luokalla on 29 oppilasta joista 14 tyttöä ja 15 poikaa.

Kyselyn tulokset kertovat, että yhdeksännellä luokalla satunnaisia tupakoitsijoita on neljä tyttöä ja kolme poikaa, satunnaisella polttamisella tarkoitetaan silloin tällöin tapahtuvaa tupakointia, joka ei ole säännöllistä. Vakituksia tupakoitsijoita on kahdeksan tyttöä ja neljä poikaa, vakituksella polttamisella tarkoitetaan päivittäin ja useasti tapahtuvaa tupakointia. Savuttomia on kaksi tyttöä ja yhdeksän poikaa. Savuttomien poikien määrä tyttöihin verrattuna on paljon suurempi. Kyselyn mukaan tupakoinnin on lopettanut kaksi poikaa ja yksi haluaisi lopettaa mutta kokee, ettei pysty. Kyselyn mukaan nuuskaa on kokeillut yhdeksännellä luokalla kuusi poikaa ja neljä tyttöä.

Kyselyn mukaan yhdeksännen luokan oppilaat kokevat kuitenkin nuuskan käytön inhottavana ja pitivät sitä vaarallisempuna kuin tupakka. Nuoret määrittivät melko samanlaiset syyt tupakoinnin aloittamiseen kuin kahdeksännen luokan oppilaat. Syyt tupakoinnin aloittamiseen olivat muun muassa kavereiden painostuksen, ulkopuoliseksi jäämisen pelon ja kaveriporukan etsimisen.

Mitä eroja kysely paljastaa kahdeksännen luokan ja yhdeksännen luokan nuorilla? Reilun vuoden kasvu mutta kasvattaako se henkisesti lainkaan? On havaittavissa, että nuorilla tytöillä tupakointi on selkeästi lisääntynyt. Kahdeksännellä luokalla satunnaisia tupakoitsijoita tytöissä on kolme ja yhdeksännellä neljä mutta kun tarkastellaan vakituksia polttajia tytöissä, niin kahdeksännellä luokalla vakituksia on kaksi tyttöä kun taas yhdeksännellä luokalla on kahdeksan tyttöä polttaa vakituisesti.

Kysely kertoo kuinka nuorilla tytöillä tupakointi on lisääntynyt ja se näkyy jo vuodessa. Kavereiden painostuksesta lähdetään kokeilemaan tupakointia ja siitä tulee sosiaalinen tapa, josta on vaikea päästä irti. Välitunneilla tupakoinnista on tullut tapa, jolloin lähdetään koulualueen ulkopuolelle vaikka se on kiellettyä. Kyseessä on terveyshaitat ja pitää ottaa huomioon myös astmaatitot, joilla on vaikea hengittää. Nuorten toiminnallisessa päivässä keskustelimme molemmilla luokilla siitä, että miten kouluaikainen tupakointi saataisiin vähenemään? Tyttöjen mielipide kummallakin luokalla oli, että käyttäminen pitää lopettaa ja sakkomaksu laittaa pakolliseksi. Sakkomaksu on tyttöjen mielestä ainoa tuntuva rangaistus, johon suhtautuisi vakavasti. Sakko on kuitenkin viranomaisilta tuleva rangaistus, joka on pakko maksaa ja sen maksamista ei voi kokonaan jättää pois. Pojat eivät kummallakaan luokalla osanneet mainita keinoja millä tupa-

kointi vähenisi. Poikien mielestä sakkomaksu ei toimi, koska he jättäisivät sen maksamatta, sanoisivat vanhemmat mitä tahansa.

Tässä on kasvava ongelma varmasti jokaisessa koulussa alaikäisten tupakoitsijoiden kohdalla. Koulupoliisit eivät mielellään lähde kirjoittamaan sakkoja nuorelle vaan poliisinkin mielestä valistustyö ja jatkuva puhuminen auttaisi. Selkeää on, ettei nuoret ajattele tupakoinnin haittoja omalle kohdalleen. He tiedostavat kyllä että sairauksia tulee, kun kunto heikkenee ja ulkonäkö kärsii. Mutta eivät he osaa miettiä sitä, että kyseiset sairaudet koskevat heitä 40vuoden päästä jos jatkavat samalla tavoin.

Paljonko vakituisesti polttava nuori polttaa viikossa? Poikien kohdalla molemmilla luokilla kyselyssä selvisi, ettei aski viikossa riitä eikä yksi tupakka toppakaan. Haitallisinta tässä on se, että topasta saa käärittyä sätkiä enemmän kuin yhdessä tupakka askissa on savukkeita.

”Olen pariin kertaa kokeillut lopettaa mutta melkein koko suku polttaa niin ei siitä tule mitään” Poika, 15v

Kyseinen kommentti tupakointiin liittyvässä kyselyssä pisti silmään huomiota herättävästi. Nuori haluaisi lopettaa tupakoinnin ja on yrittänyt jo kahteen kertaan, onnistumatta. Tukiverkosto puuttuu kotipiiristä, niin nuori ei osaa hakea apua ja tukea lopettamiseen mistään. Tupakoinnin aloittaminen on helppoa mutta lopettaminen erityisen hankalaa. Miksi nuori polttaa kouluaikana? Syyt kouluajan tupakointiin oli molemmilla luokilla samanlaisia. Kyselyn mukaan hermot menevät tunnilla, nuoret kokevat stressiä ja pahaa oloa, paineensietokyky on heikkoa ja rentoutuksen hakeminen. Tässä ovat siis syyt kouluuikaiseen tupakointiin. Toisaalta tupakoimattomat nuoret perustelivat tupakoimattomuuttaan sillä että tupakoimaton nuori kestää paremmin koulutyössä aiheutuvia vastoin käymisiä kuin tupakoiva. Monessa keskustelussa kävi ilmi, että syitä tupakoinnin aloittamiseen tai sen jatkamiseen ei ole niin paljon kuin tupakoimattomilla nuorilla, joilla oli monta syytä olla polttamatta.

Mikä tupakoinnissa kiehtoo nuoria? Tähän kysymykseen moni nuori vastasi että, koska se on laitonta ja kiellettyä, niin sitä tekee mieli tehdä. Moni nuori kertoi kuinka omassa lähipiirissään tupakoinnin aiheuttamat haitat ja sairaudet näkyvät selvästi mutta halu kokeilla on liian suuri. Eikö nuorella tunnu ollenkaan

omatunto siinä vaiheessa jos näkee oman perheenjäsenensä esimerkiksi sairaalassa tai muuten huonossa kunnossa tupakoinnin aiheuttaneista vaaroista.

4. ALKOHOLIN KÄYTTÖ KAHDEKSASLUOKKALAISEN NUOREN ELÄMÄSSÄ

Kahdeksannella luokalla alkoholiosiossa keskustelu oli erityisen monipuolista. Huomion arvoista on, että pojat ovat tyttöjä enemmän äänessä keskustelutilanteissa, kuin myös kommentoimisessa. Onko pojilla enemmän kokemusta alkoholikokeiluista vai onko aihe vain mielenkiintoinen ja lähellä omaa elämää? Kyselyn mukaan alkoholia maistelleita nuoria on paljon mutta se tarkoittaa sitä, että he ovat vain maistelleet. Kyseessä ei siis ole humalatila, jonka olisivat kokeneet vaan maistelleet. Suurin osa nuorista kertoi, että he ovat maistelleet alkoholia vanhempiensa kanssa. He ovat saaneet esimerkiksi kastaa sormensa viinilasin tai pienen määrän jotain alkoholia. Säännöllisiä alkoholinkäyttäjiä on kolme poikaa.

Kyselyn mukaan pojat kertoivat käyttävänsä kuukaudessa useamman kerran alkoholia ja aina humalahakuisesti. Alkoholia ei käytä ollenkaan kaksi poikaa ja kaksi tyttöä. He eivät ole kokeneet sitä tarpeelliseksi ja jos on tullut tilanne jossa heille on tarjottu alkoholia, niin he ovat kieltäytyneet ottamasta. Satunnaisia alkoholinkäyttäjiä on kaksi tyttöä. Keskusteluissa ja kyselyissä kävi ilmi, että silloin tällöin otetaan alkoholia, ei edes joka kuukausi.

4.1 MIKSI NUORI TARTTUU PULLOON

Kahdeksannen luokan nuoret pitivät tärkeänä alkoholin kokeilua murrosiässä. Silloin heidän mielestään pitää kokeilla omia rajojaan ja hankkia kokemuksia. Osa haluaa kokeilla, toinen haluaa humalan tunteen, kolmas haluaa kavereita ja uudistaa kaveriporukan ympärillään. Kyselyissä kävi ilmi, että niillä nuorilla, jotka käyttävät säännöllisesti alkoholia oli ongelmia kotona, ihmissuhteissa, koulussa tai jossain muussa henkilökohtaiseen elämään liittyvässä asiassa. Osa nuorista kertoi pitävänsä välillä hauskaa kavereidensa kanssa mutta eivät juo humalaan asti. Nuoret eivät kokeneet alkoholinkäyttöään vaarallisena tai haitallisena. Moni ei käytä alkoholia lainkaan vaan he käyttävät aikansa ja rahansa muuhun. Millainen on järkevä alkoholinkäyttö? Ne nuoret, jotka olivat vain ker-

ran maistelleet alkoholia, eivät käyttäneet sitä uudelleen. Nämä kyseiset nuoret kertoivat, ettei se kuulu heidän elämään ja pärjäävät ilman alkoholia. Heille ei tule semmoista pakonomaista tarvetta juoda eivätkä koe kavereiden painostavan heitä millään tavoin. Satunnaiset alkoholinkäyttäjät kertoivat, että pari siideriä tai olutta silloin tällöin ei haittaa mitään.

Toiminnallisen päivän kuluessa nuoret puhuivat avoimesti asioistaan ja siitä miten päihteet ovat tulleet heidän elämäänsä. Onko järkevä alkoholinkäyttö selitettävissä sillä, että vanhemmat antavat kokeilla kotona ja kasvattavat nuoren terveelliseen elämään? Nuoret kertoivat, ettei vanhempien alkoholinkäytöllä ollut osuutta heidän omaan käyttöönsä. Toisin kun nuoret, jotka eivät ole saaneet kotona kokeilla ja maistella alkoholia, ovat kokeilleet sitä kodin ulkopuolella ja paljon runsaammin annoksin kuin ne, jotka saivat kotona kokeilla. Nuoret, jotka eivät ole ottaneet alkoholia perustelivat sitä sillä, että lähipiirissä on alkoholisoituneita ihmisiä liikaa ja se on saanut heidät tekemään päätöksensä olla ottamatta. Humalatilassa oleva ihminen on heidän mielestään arvaamaton ja pelottava käytökseltään. Nuori kokee, ettei halua olla samanlainen vaan omien sanojen mukaan haluaa olla parempi ihminen.

4.2 ALKOHOLI YHDEKSÄSLUOKKALAISEN NUOREN ELÄMÄSSÄ

Yhdeksännen luokan nuorten kanssa alkoholikeskustelu oli vauhdikkaampaa ja tämä peilautuu selkeästi siihen, että monella on jo omakohtaisia kokemuksia alkoholinkäytöstä. Tekeekö alkoholinkäyttö nuorta itsevarmemmaksi ja suositummaksi koulussa vai onko kavereiden hakeminen päihteiden avulla nykypäivänä ainoa keino tulla hyväksytyksi ja saada paljon kavereita monesta ikäluokasta? Näin ei asian todellakaan pitäisi olla.

Yhdeksännellä luokalla säännöllisesti alkoholia käyttää kuusi tyttöä ja viisi poikaa, satunnaisia käyttäjiä on 12 tyttöä ja 10 poikaa ja alkoholia ei käytä ollenkaan kaksi tyttöä ja viisi poikaa. On huomattavaa millainen ero tulee vuodessa. Kyselyissä kävi ilmi että alkoholia käyttävistä nuorista yksikään ei kertonut, että alkoholin kokeilu olisi jäänyt vain yhteen kertaan vaan se on jollain tavoin jatkunut kaveripiirin mukana. Nuoret, jotka eivät käytä ollenkaan, heillä on joku selkeä urheiluharrastus, joka vie aikaa tai kiinnostusta alkoholia kohtaan ei ole vain tullut. Nuoret, joilla ei ole tekemistä alkoholin kanssa kertoivat, etteivät koe sitä omakseen ja ilman alkoholia pystyy elämään ihan hyvin.

Kyselyssä yhdeksäsluokkalaiset vastasivat, että syitä nuorten juomiseen ovat esimerkiksi kokemusten hakeminen, humalatilan kokeminen, rentoutuksen hakeminen ja kavereiden kanssa hauskanpito. Nämä ovat siis yleisimmät syyt siihen miksi nuori tarttuu pulloon. Alkoholilla on selkeä osuus nuorten sosiaalisessa elämässä ja kavereiden rakentamisessa. Viikonloppuisin illanvietossa tai peli-illoissa nuoret kertoivat käyttävänsä alkoholia rentoutuakseen ja unohtaakseen ikävät asiat. Mukana nuorten illan vietoissa on myös ollut nuoria, jotka eivät käytä alkoholia ollenkaan ja ovat kieltäytyneet käyttämästä.

”Kaveri ei ole kunnan kaveri jos alkoholilla on liian suuri osuus elämässä” Poika, 16v

Kommentti alkoholin käyttöön liittyvässä kyselyssä osoittaa, että jos kaveri juo liian paljon tai puhuu vain juomisesta, niin onko hän enää samanlainen kaveri? Moni nuori kertoi että kaveri on lähtenyt pois kaveripiiristä sen takia, että on alkanut ottamaan liikaa alkoholia eikä yhteiselle päihteettömälle tekemiselle ole enää aikaa tai halua. On aivan selvää, että nuori joutuu monien houkutusien ympäröimäksi murrosiässä ja varsinkin yläkoulun lopulla. Halutaan kokeilla omia siipiään ja rajojaan. Kysyin tunneilla toiko alkoholi hyviä tai huonoja kokemuksia. Hyviksi kokemuksiksi lueteltiin ihmissuhteiden alkaminen ja monet hauskat tilanteet. Hauskat tilanteet olivat johtaneet noloihin tilanteisiin, joita seuraavana päivänä joutui häpeämään. Tämä puhututti monia niitä nuoria, jotka eivät käytä alkoholia. He ihmettelivät mitä järkeä kyseisessä toiminnassa on? Hyvät kokemukset pitäisi tulla selvin päin että ne muistaisi ja ei nolottaisi seuraavana päivänä.

Moni nuori kertoi kokeneensa pahan krapulan, koska oli juonut aivan liikaa alkoholia. Nuorille kuitenkin tuli hieman yllätyksenä tieto mistä johtuu kun sammuttanut tukehtuu oksennukseensa. Sammuttanut voi tukehtua oksennukseensa, koska elimistö lamaantuu. (Väärämäki, 2013.)

Alkoholia nauttiessa oksentaminen oli keskusteluiden ja kyselyiden mukaan tytöillä yleisempää kuin pojilla. Kysymyksessä on silloin alkoholimyrkytystila, jossa ihmisen keho yrittää päästä eroon ylimääräisestä myrkyistä eli alkoholista.

Montako annosta nuoret juo alkoholia? Kyselyn mukaan kavereiden kanssa iltaa istuttaessa menee 6-12 olutta. Vahvempien alkoholijuomien käyttöä tai nii-

den kokeilua oli tyttöjen keskuudessa enemmän kuin poikien. Satunnaisilla käyttäjillä alkoholin määrä on huomattavasti pienempi, se on kahdesta neljään siideriä tai olutta. Nuoret kertoivat, etteivät heidän vanhempansa tiedä alkoholinkäytöstä. Osa tiesi, että nuori on kokeillut ja osa että käyttää jonkin verran. Kyselyn mukaan nuorten mielestä vanhemmilla ei ole tietoa kuinka paljon nuori juo silloin kun hän ottaa alkoholia.

Missä on turvallisuus nuoren päihteiden käytössä? Toimintapäivässä puhuimme nuorten kanssa siitä, millaisissa tilanteissa alkoholia tulee käytettyä ja onko viikonloppuisin ketään selvää täysi-ikäistä mukana tai ketään, joka katsoisi, ettei mitään vahinkoa satu. Kyselyissä kävi ilmi, että harvoin mukana olisi ollut ketään joka olisi ollut selvin päin. Huolestuttavaa oli myös se mikä keskusteluissa kävi ilmi, että nuorilla ei aina ole kuskia, joka olisi selvin päin. Vastuukysymyksistä puhuttiin ja siitä, ettei auton nopeuden tarvitse olla kovinkaan suuri kun kolari tapahtuu ja se voi johtaa kuolemaan. Näitä samoja asioita käsiteltiin myös poliisipäivässä.

Kyselyn mukaan alkoholinkäyttö ja sen kokeilut ovat kasvavassa roolissa, erityisesti nuorilla tytöillä. Se, miten paljon nuoret tytöt juovat huolestuttaa kaikista eniten. Nuori 15- vuotias tyttö kertoi juovansa pari kertaa kuukaudessa ja viikonloppuisin ottaa kahdeksasta kahteentoista olutta. Kujasaloon mukaan nainen ei tarvitse yhtä paljon alkoholia kuin mies, koska hän humaltuu helpommin. Tähän on looginen selitys siinä, että naisen elimistössä vettä on 66 % kun taas miehen elimistössä sitä on 75 %. Alkoholi on vesiliukoinen aine, joka jakautuu elimistön vesiosaan. Nuori voi myös alkaa lihoa nopeasti kun käyttää alkoholia. Alkoholi tuo aivan turhia lisäkaloreita ja näin ollen ne kiteytyvät nopeasti vartaloon ja tuottavat rasvaa eli niin kutsutun ”michelin rengaston” nuoren vartaloon. (Kujasalo Anne, 2005,30.)

Toiminnallisessa päivässä laskimme nuorten kanssa myös rahankäyttöä joka kuluu alkoholiin säännöllisestä käytämisestä ja siitä ilmeni, että kysymys on myös taloudellinen. Esimerkiksi 12 pulloa olutta maksaa noin 10 euroa. Nuoret miettivät rahankäyttöään ja sitä, miten tulevaisuudessa rahat riittävät elämiseen kun on vuokra, ruuat, ja muut laskut maksettavana. Alkoholi vie rahaa ja joka ei juo niin sillä on bensaan enemmän rahaa käytettävissä.

5. TOIMINNALLINEN PÄIHDEKASVATUSMALLI

Olin suunnitellut tunnit molemmille ryhmille samanlaiseksi. Avoimia kysymyksiä ja keskustelunaiheet olivat kummallekin ryhmälle samanlaiset. Osallistujia projektiin oli kaikkiaan 54 oppilasta.

Keräsin materiaalin omien näkemysten ja kokemusten pohjalta sekä YAD ry ihmisten avustuksella. Poliisipäivän materiaali tuli poliisi V. Hokkasen kautta, josta kävimme yhteisen palaverin ennen projektin alkua.

Kummallekin luokalle oli 10 tuntia projektiin käytettävää aikaa. Tunnit koostuivat alkoholi tunneista, tupakka- ja nuuska päivistä, poliisipäivästä ja palautekeskustelu päivästä. Tunnit alkoivat ensin kahdeksannen luokan osalta, jolloin kerroin kuka olen ja mitä olen tekemässä ja miksi.

Nuoret saivat vapaasti keskustella tupakoinnista ja miten se on jokaisen kohdalla alkanut, jos on alkanut. Näytin diaesityksiä tupakan tuomista haitoista elimistööön, nuuskaamisen aiheuttamista vaurioista suuhun ja tervan aiheuttamista haitoista. Kuviin ja tupakoimiseen liittyen keskustelimme nuorten kanssa, että miksi tupakointi aloitetaan. Pohdimme ryhmissä sitä, miksi nuori voi olla tupakoimatta ja mitkä syyt johtavat siihen tupakoimattomaan elämään. Koska kysymyksessä on toiminnallinen päihdekasvatusmalli, niin tunnilla pelasimme mielihope pelejä aina tunnin aiheeseen liittyen.

Nuoret pääsivät liikkumaan ja leikkimään luokassa, etteivät tunnit menneet vain kuivaksi diaesitys monologiksi. Tärkeintä projektin tunneilla oli, että nuoret puhuivat itse omista näkemyksistään, mutta myös perustelivat omia valintojaan ja näkemyksiään. Projektin ja tutkimuksen tarkoituksena ei ollut tehdä nuorista savuttomia, vaan tiedottaa heille asioista ja kuunnella heidän mielipiteitään ja ajatuksiaan. Jokaiselta tunnilta tuotettiin jonkinlaista materiaalia koulun seinälle näkyviin. Tupakka ja nuuskapäivänä nuoret kirjoittivat pienen kuvaelman ”minä tupakoitsijana” tai ”miltä tuntuu kun kaveri tupakoi?”. Nämä tarinat laitoimme koulun seinälle näkyviin, että opettajat ja muut oppilaat voivat lukea niitä. Kirjoituksissa nousi esiin asioita, joita nuoret eivät ole huomioineet tähän asti. Yksi pinnalle nousseista asioista oli, että miten kaveri suhtautuu tupakoivaan ihmi-

seen, kun ei itse polta. Tämä herätti nuorten parissa keskustelua ja moni nuorista sanoikin, että on menettänyt kavereita sen takia ettei polta.

Yad ry:ltä sain tupakka, nuuska, kannabis, alkoholi tieto kortteja, jotka jäivät koululle terveystiedon opettajalle oppitunneille käyttöön. Tupakkainfo tunnilla järjestin oppilaille kilpailun, jossa paras tupakointi kielto kyltti palkitaan. Oppilaat siis piirsivät, askartelivat tai tuottivat jonkinlaisen tupakointi kielletty kyltin, joka herättäisi huomiota. Kaikki kyseiset työt laitettiin koululle näkyville. Parhaimmasta kyltistä kävin Kajaanin kaupungin nuorisotyön toimistolla teettämässä julisteen, jotka laitettiin nuorisotiloille ja kouluille näkyvälle paikalle.

Alkoholitunneilla puhuimme oppilaiden kanssa siitä, mitä alkoholi on ja miten se vaikuttaa ihmiseen mutta tärkeimpänä asiana puhuimme siitä, miksi alkoholia pitää saada ja miksi se on niin haluttua? Alkoholitunnilla katsoimme videon haastatteluista, jossa katugallup ja siinä kysytään erilaisilta ihmisiltä että ostaisivatko he alaikäiselle alkoholia? Tämä herätti nuorissa keskustelua, että ostaisivatko itse alaikäiselle alkoholia, kun ovat täysi-ikäisiä. Puhuttiin vastuun kantamisesta ja seurauksista. Nuorille oli uutta se, että he eivät tienneet kenen vastuulla ovat, jos ovat ottamassa alkoholia jonkun täysi-ikäisen luona. Alkoholi keskusteluissa huolestuttavaa oli se, miten moni nuori juo ja miten paljon.

Alkoholitunneilla puhuttiin myös siitä, kuinka paljon rahaa nuoret käyttävät alkoholiin ja laskimme summia, jotka menevät kuukaudessa pelkästään alkoholiin. Keskusteluissa kävi ilmi, ettei nuorten vanhemmilla ole tietoa mihin nuoren rahat aina menevät ja vanhemmilla ei myöskään ole tietoa siitä, että nuori juo alkoholia. Alkoholitunnilla katsoimme videon alkoholistin päihdehoidosta. Siitä miten alkoholisti menee nopeasti toimintakyvyttömäksi ja motoriikka huononee jo alle 50 vuotta vanhana. Videossa kaksi miestä kertoi miten alkoholismi vei työpaikan ja talon. Miehet kertoivat videolla, että nuoruudessa kaikki lähti kun kavereiden kanssa istuttiin pubissa ja juomiskerrat vain moninkertaistuivat ja siinä samassa toleranssikin kasvoi. Lopulta ei voinut olla enää juomatta edes töissä ja potkut tuli ja samalla meni asuntokin. Tämä video sai nuoret miettimään omaa rahankäyttöään, että millä maksaa laskut ja muut elämisen kustannukset jos alkoholia käyttää runsaasti.

Poliisipäivät olivat kaksoistunnit jokaiselle luokalle, sekä kahdeksannelle ja yhdeksännelle luokalle. Poliisipäivän aiheena oli nuorten rikollisuus, rattijuopous ja alkoholin tuomat haitat elimistöön. Tunnilla katsoimme videon kun nuori on ajanut kolarin ja ambulanssi ja poliisit on auttamassa paikan päällä. Nuoret saivat keskustella videon jälkeen poliisin kanssa aiheeseen liittyen. Toinen poliisipäivän aiheista oli nuorten rikollisuus, tähän liittyen katsoimme diaesityksen, jossa nuoret ovat särkeneet paikkoja ja varastelleet. Mitä vahingot ovat tulleet maksamaan nuorelle sekä omaisuuden haltijalle.

Tunneilla keskustelimme myös siitä, että kun nuori syyllistyy rikokseen, niin kauanko rikosrekisteri pysyy vai häipykö se pois. Hokkanen muistutti oppilaita, että merkintä pysyy useamman vuoden ja se ehtii vaikuttaa peruskoulun jälkeen. Koulupaikan ja työpaikan saaminen hankaloituu jos nuori on hankkinut itselleen rikosrekisterin jo varhaisessa vaiheessa. Tunneilla painotettiin omaan järkeen perustuvaa toimintaa, että mikä on järkevää ja mikä ei. Nuorilla kuitenkin on tieto mikä on oikein ja mikä ei, mutta silti osalla nuorista ei aina ole viisaus mukana.

Palaute päivässä annoin nuorille palautelaput, joihin he täyttivät palautteen kaikista tunneista ja saivat kirjoittaa muutakin palautetta. Kiittelin palaute tunnilla nuoria ja annoin heille myös palautetta projektiin liittyen. Palautepäivänä kaksi ahkerinta keskustelijaa palkitsin Kajaanin Hakan jalkapalloseuran kausikorteilla.

6. POHDINTA

Päihdekasvatusmalli toiminnallisessa muodossa antoi aika laajat mahdollisuudet alussa. Projektia suunnitellessa hankaluutena oli mielenkiintoisen ja ajankohtaisen aineiston hankinta, mikä tehoaisi nuoriin. Iso askel kuitenkin meni eteenpäin, kun sain projektiin mukaan poliisin V. Hokkasen ja hänen mukanaan uudenlaista videomateriaalia, mikä oli itsellekin uutta.

Ajankäytön suhteen jouduin itse oppimaan ja tekemään kalenteriin merkintöjä. Oma ajankäytön hallinta oli projektin aikana uutta. Huomasin projektia toteuttaessani että 45 minuuttia on aivan liian lyhyt aika. Yksi tunti on liian vähän toiminnalle ja keskustelulle. Projektin aikana olivat pari kertaa myös 45 minuutin mittaiset tunnit ja silloinkin asiat jäivät hieman kesken.

Projektin edetessä koin onnistumisia moneenkin otteeseen. Nuorten luottamuksen saaminen oli yksi suurimmista. Pystyin tuntien ja projektin edetessä pitämään asialinjan, vaikka välillä mentiinkin huumorilla. Piti kuitenkin muistaa, että projektin onnistuminen ja tulosten saaminen oli siitä kiinni, että nuoret jakoivat mielipiteitään ja ajatuksiaan. Onnistuin projektin aikana herättämään ajatuksia ja sain nuoret keskustelemaan asioista. Onnistunein tunti oli silloin, kun piti miettiä omaa tulevaisuutta. Tulevaisuutta koulun, perheen ja työn kannalta ja haluaako nuorena pilata mahdollisuuksiaan vai ei. Se, että nuorena hölmöilee ja jos sattuu saamaan rikosrekisterin, niin ei se sieltä välttämättä poistu kokonaan vaan jää tietoihin. Tämä oli nuorille uutta, josta paljon puhuimme myös poliisi-päivänä. Rekisteri rajoittaa koulupaikan tai työpaikan saamista. Nuorten mielestä materiaali oli hyvä ja mielenkiintoinen, koska se ei ollut vanhaa vaan ajankoh- taista ja heitä koskettavaa.

Yksi isoimmista onnistumisista oli se, että kun projektin aikana tulin nuorille tutuksi, niin nuorisotalolle tuli uusia yläkouluikäisiä nuoria käymään vapaa ajal- laan. Omalla kohdallani yhteistyö nuorten kanssa parani ja en ollut enää se vie- ras outo ihminen heille, vaan minusta tuli se ihminen, johon he ottivat yhteyttä facebookin kautta tai tulivat talolle juttelemaan. Nuoret kokivat tärkeänä asiana sen, että minulla oli aikaa kuunnella heitä, enkä ollut heti kieltämässä ja ohjaa- massa.

Haasteellisuutena projektissa oli myös se, että suurin osa nuorista oli minulle tuttuja. Ohjaajan rooli oli kuitenkin kaikesta huolimatta pidettävä mielessä ja oli oltava uskottava. Projektin aikana nuoret huomasivat sen, että säännöt eivät aina ole pahasta ja he osaavat itse kertoa omista mielipiteistään, kun heillä vain olisi joku, joka kuuntelisi heitä.

Kokonaisuutena olen itse todella tyytyväinen projektiin ja sen sisältöön. Projektin tunnit onnistuivat hyvin, vaikka välillä oli hankalaa aikatauluttaa tunteja sopiviksi. Yhteistyö poliisin V. Hokkasen kanssa teki projektista monipuolisen. Projektin aikana kasvoin ja opin myös ajattelemaan asioita eri näkökulmista kuin vain omalta osaltani.

LÄHTEET:

Aaltonen, Kimmo 2011. Nuorten hyvinvointi - ja monialainen yhteistyö. Tietosana Oy Helsinki

Dahl, Päivi & Hirschovits, Tanja 2002. Tästä on kyse- tietoa päihteistä. Haka-paino Oy. Helsinki. Yad ry

Humanistinen ammattikorkeakoulu. Selvää synergiaa eettisesti kantavaa päihdekasvatusta. Bookwell Oy. Porvoo

Huttunen, Jussi 2012. Terveyskirjasto, Alkoholi haitat. Viitattu 1.5.2013 (http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01120&p_haku=alkoholi).

Karhu, Kaisa 2001. Power Point OHJAAJAN ROOLI. POWER POINT ESITYS. Viitattu 20.4.2013 (https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:eR5EHE9pj5YJ:www.oulu.fi/carerservi-ces/dokumentit/Mita%2520ohjaus%2520on.ppt+ohjaajan+rooli&hl=fi&gl=fi&pid=bl&srcid=ADGEEsJj527Ex5WZII4nRKUI1Kssl31kxwQldvimgeOec6GDsExXWlpnT3dLO5Clget4QrTDwPIGg3fqLoZjxMSQ1h3YKhAzESn3q-9PZwTKz6tVjM8qynk9zYDZb0RtpmfiiXCAM6fc&sig=AHIEtbRVNTzpWPqAT5r1Y-kd_aUJpJov8A).

Kujasalo, Anne 2005. Viinin viemää - nainen alkoholin ansassa. Karisto Oy. Hämeenlinna

Lappalainen – Lehto, Romu & Taskinen 2007. Haasteena päihteet - ammatillisen päihdetyön perusteita. Sanoma pro Oy.

Mikkonen & Ruokonen 2007. Mäyräkoirasta sikspäkkiin. Kehitys Oy. Helsinki.

Nieminen, Raimo 1999. Vapaaksi tupakasta. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä

Pylkkänen & Vuohelainen 2012. Ammatillisen päihdekasvatuksen eettiset toimintaperiaatteet. Viitattu 11.9.2014

(http://www.humak.fi/sites/default/files/liitteet/humak_selvaa_synergiaa_verkko.pdf).

Store, Maria 2011. Lössissä on voimaa. Teoksessa Selvää Synergiaa. Inkinen, Ari, Kokkonen, Jarmo & Ruuska, Virpi. Helsinki: Bookwell Oy Porvoo, 151.

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2012. Kohti savutonta Suomea. Yliopisto paino Oy. Tampere.

Ukkonen, Milla 2011. Nuortentalo katutaso – osallisuutta ja kohtaamisia ehkäisevässä päihdetyössä. Teoksessa Selvää Synergiaa – eettisesti kantavaa päihdekasvatusta. Inkinen, Ari, Kokkonen, Jarmo & Ruuska, Virpi. Helsinki: Bookwell Oy Porvoo, 140

Väärämäki, Heidi 2013. Alkoholimyrkytys voi kehittyä salakavalasti. Helsingin Sanomat. Haastattelu Pekka Heinilä, A- Klinikka säätiö. Viitattu 5.2.2015 (<http://www.hs.fi/terveys/a1374632728019>).

LIITTEET

KYSELY 1

Oletko?

___ naispuolinen ___ miespuolinen ___ ikä

Mikä on suhteesi päihteisiin?(tupakka, nuuska, alkoholi)

Mitä Selvästi Hyvä Päivä tuo sinulle mieleen?

Onko tupakoinnin aloittaminen helppoa ja tapahtuuko se nuoren omasta tahdosta?

Jos tupakoit, tiedätkö millä tavoin se vaikuttaa lähiympäristöösi? (kaverit, perhe)

Jos et polta, kerro miksi valitsit savuttoman elämän?

Kuinka hyvin tiedät tupakoinnin haitoista?

Kerro 3 asiaa miten tupakka vaikuttaa haitallisesti elimistöön?

Mitä tupakka sisältää?

Miten sinun mielestäsi pitäisi koulussa kertoa\ tiedottaa päihteistä?

KYSELY 2

___ miespuolinen ___ naispuolinen ___ ikä

Käytätkö alkoholia?

- a) Joka viikko
- b) Joka kuukausi
- c) Pari kertaa vuodessa
- d) En ollenkaan
- e) Muu? _____

Miksi olet ottanut alkoholia? (voit valita useamman)

- a) Kavereiden kanssa
- b) Halusin kokea humala tilan
- c) Halusin olla vanhempi kuin olen
- d) Kokeilunhalu tai näytöshalu

Onko alkoholi tuonut sinulle hyviä kokemuksia? Entä huonoja?

Miten vanhempasi suhtautuvat päihteiden käyttöösi?

Olen ottanut alkoholia...

- a) Kokemuksia hakien
- b) Kavereita hakien

- c) Ihmissuhdetta hakien
- d) Rentoutumismielessä

Tiedätkö alkoholin aiheuttavista haitoista?

Jos kaverisi juo haitallisesti ja paljon. Miten puutut asiaan? Onko kaveri enää samanlainen kaveri?

KYSELY 3

___ miespuolinen ___ naispuolinen ___ ikä

1. Oletko maistellut alkoholia?
2. Millainen tilanne sai sinut kokeilemaan alkoholia?
3. Jos et ole kokeillut alkoholia, miksi olet kieltäytynyt?
4. Kuuluuko alkoholi mielestäsi nuoren elämään? Perustele!
5. Selitä sana kohtuukäyttö?
6. Onko alkoholi tuonut sinulle hyviä kokemuksia?

7. Mieti, läheinen kaverisi juo haitallisen paljon. Kaveri puhuu vain juomisesta tai siihen liittyvistä asioista. Miten se vaikuttaa kaveruuteen ja miten autat kaveria tilanteessa?

Palaute SELVÄSTI HYVÄ PÄIVÄ – PROJEKTISTA

1. MINKÄ ARVOSANAN ANTAISIT PROJEKTISTA?
 - a) 1-2 ihan ok \ en kuunnellut \ ei kiinnostanut
 - b) 3-4 hyvä\ monia kiinnostavia asioita\ kuuntelin
 - c) 5 todella hyvä\ kaikki oli mielenkiintoista ja uutta

2. Tupakka\ Nuuska. Olivatko kuvat mielestäsi...
 - a) Hyviä ne kiinnostivat ja pistivät miettimään
 - b) Ihan sama kyllä niitä katso\ ei kiinnosta
 - c) Olisivat voineet olla parempia

3. Alkoholi. Olivatko videot ja muut asiat tunnilla
 - a) Mielenkiintoisia
 - b) Uusia
 - c) Ne jäi mieleen

4. Huumausaineet. Saitko mielestäsi riittävästi infoa?
 - a) Joo
 - b) En
 - c) Haluaisin tietää lisää

5. Poliisi päivä. Mikä jäi eniten mieleen poliisi päivästä?
- a) Videot
 - b) Kuvat
 - c) Kaikki jutut (kuvat, videot, koulupoliisi)

